

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (kustantajan versio).

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat saattavat poiketa alkuperäisestä julkaisusta.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Majuri, K. 2023. Poromiehen tietosuojan ABC. Poromies. 92 (4), 18-20.





POROMIEHEN TIETOSUOJAN ABC

Teksti **Karoliina Majuri**

Suoramyötkö poronlihaa tai muita porotuotteita? Onko sinulla lista asiakkaistasi? Onko listassasi asiakkaiden henkilötietoja, kuten nimiä, osoitteita tai puhelinnumeroita? Jos vastasit kyllä, joudut huolehtimaan tietosuojasta.

EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (GDPR) on sovellettu vuodesta 2018 lähtien henkilötietoja käsitteleviin yrityksiin. Henkilötietoja ovat mm. nimet ja yhteystiedot. Lain tarkoituksena on parantaa henkilötietojen suojaa ja tietosuojaoikeuksia, joita yhteiskunnan digitalisoituminen ja globalisaatio haastavat.

Tietosuoja-asetuksen määräykset ja vaatimukset voivat tuntua poronlihan suoramyöjän näkökulmasta kaukaisilta ja merkityksettömiltä. Silti niiden perusteet tulee olla tämän päivän yrittäjillä hallussa, vaikka asetuksen toteutumisen valvontaa porotuotteita myyvissä yrityksissä ei ole näköpiirissä. Jos yrityksen tietosuoja-asiat eivät ole kunnossa, asiakas voi tehdä tietosuojavaltuutetulle valituksen. Mikä-

li tietosuoja-asetusta on rikottu, seurauksena voi olla sakkoja.

ASIAKASREKISTERI

Poronlihaa ja muita porotuotteita suoramyöjän kannattaa pitää asiakkaistaan rekisteriä. Asiakasrekisteri varmistaa sujuvan ja nopean lihan myynnin ja dokumenttien laatimisen, kuten laskujen, kuittien ja lähetysten kirjoittamisen. Vaikka asiakkaiden kanssa pidettäisiinkin yhteyttä sähköpostitse tai eri viestipalveluiden kautta, varmistavat kattavat osoitiedot niin laskutuksen, toimituksen kuin myös mahdollisen perinnän toteuttamisen.

Tietosuoja-asetuksen mukaan henkilötietoja ovat ne tiedot, joista henki-

lö voidaan tunnistaa, kuten nimet ja yhteystiedot. Tallennetut henkilötiedot muodostavat henkilötietorekisterin riippumatta siitä, missä muodossa ne on tallennettu: sähköisesti, paperisena, kuvina, kortistoon jne. Poronlihan suoramyynnin asiakasrekisteri on siis henkilötietorekisteri.

Asiakasrekisteriin voidaan kirjata myös asiakaskohtaisia tietoja, kuten esimerkiksi tilaushistoria. Asiakkaan vuosikulutuksen seuraaminen auttaa arvioimaan menekkiä. Tiedot asiakkaan tilaushistoriasta tekee palvelusta yksilöllistä ja asiakasystävällistä. 'Saisinko samalla lailla kuin viime vuonna' on tuttu lausahdus asiakkaalta poronlihan suoramyynnille. Valikoiman monipuolistuessa ja asiakasmäärän kasvaessa tämän toiveen toteuttaminen muistin varassa on vaikeaa.

Henkilötietojen käsittelyä edellyttävien tietosuojaperiaatteiden mukaan 'henkilötietoja on kerättävä vain tarpeellinen määrä henkilötietojen käsittelyn tarkoitukseen nähden'. Tämä tarkoittaa sitä, että asiakasrekisterin sisältämien tietojen tulee olla tarkoituksenmukaisia eikä asiakkaista kerätä ylimääräistä tietoa.

Asiakasrekisteri on myös hyödyllinen markkinoinnin työkalu. Poronlihan suoramyyntiä edistää asiakkaiden muistuttaminen lähestyvistä sesongeista: erotuskauden alkaminen syksyllä, kuivalihakauden käynnistyminen kevättalvella tai vaikka grillikauden alku kesällä. Myös jälkimarkkinoinnissa asiakasrekisterin ylläpito on hyödyllinen työkalu.

Lähtökohtaisesti asiakkaalta tulee saada suostumus suoramarkkinointiin. Tietosuojavaltuutetun toimiston mukaan suostumusta suoramarkkinointiin ei kuitenkaan tarvita, jos kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät:

- rekisterinpitäjä saa asiakkaalta tämän sähköisen yhteystiedon, jota käyttää esim. tekstiviestin tai sähköpostin lähettämiseen (aiempi asiakkuus); ja
- tämä yhteystieto saadaan aikaisemmin ostotapahtuman yhteydessä (viestimuoto); ja
- tätä yhteystietoa käytetään myöhemmin ainoastaan samaan tuoteryhmään kuuluvien tuotteiden

tai palveluiden suoramarkkinoinnissa; ja

- sähköinen suoramarkkinointi tapahtuu saman rekisterinpitäjän toimesta.

HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY

Tietosuoja-asetuksen mukaan henkilötietojen käsittelylle tarvitaan käsittelyperuste. Porotuotteiden asiakasrekisterissä se on suostumus. Asiakkaan tulee siis antaa tietoinen suostumus henkilötietojensa käsittelyyn eli kirjaamiseen ja käyttöön asiakasrekisterissä. Suostumuksen voi antaa kirjallisena, suullisena tai vaikka rastittamalla ruutu internetsivustolla. Rekisterinpitäjän on pystyttävä osoittamaan suostumuksen olemassaolo. Ota siis tavaksi tilauksen yhteydessä varmistaa asiakkaaltasi, saako hänen tietonsa tallentaa asiakasrekisteriin.

MITKÄ SELOSTEET?

Tietosuojan yhteydessä puhutaan usein selosteista. Tietosuoja-asetus kumosi vanhan henkilötietolain ja sen mukana pakolliset rekisteri- ja tietosuojaselosteet. Nykyisin tietyissä tapauksissa tarvitaan selostetta käsittelytoimista sekä rekisteröitävän infor-

mointia. Informointivelvoite edellyttää tiettyjä tietoja, mitä rekisteröidylle on kerrottava, mutta niille ei ole määritelty tiettyä muotoa. Tietosuojaseloste on kuitenkin yksi hyvä tapa täyttää informointivelvoite.

Seloste käsittelytoimista on yrityksen sisäinen asiakirja, joka hahmottaa yritykselle henkilötietojen käsittelyn kokonaisuutta, sekä osoittaa yrityksen tietosuojalainsäädännön toteutumista. Selostetta käsittelytoimista edellytetään yritykseltä sen koosta riippumatta mm. silloin, kun henkilötietojen käsittely ei ole satunnaista. Poronlihan suoramyynnin asiakasrekisterin käyttö on todennäköisesti säännöllistä ja velvoittaa selosteen laatimiseen.

Mallipohja selosteelle löytyy Tietosuojavaltuutetun toimistolta osoitteesta tietosuoja.fi/seloste-kasittelytoimista. Sivulla on erilliset mallit rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän selosteille. Rekisterinpitäjä määrittää miksi ja miten henkilötietoja käsitellään. Esim. poronlihaa suoramyynnissä yrityksessä niin yrittäjä kuin työntekijät, jotka käsittelevät henkilötietoja poronlihan myyntiin liittyen, lukeutuvat rekisterinpitäjiin. Henkilötietojen käsittelijä on

Poronlihan suoramyynnin sähköinen työkalu

Vasama-hankkeessa on tuotettu sähköinen alusta poronlihan ja muiden porotuotteiden suoramyynnin asiakas- ja laskutustietojen hallintaan. Työkalu sisältää asiakasrekisterin, tuoterekisterin sekä laskutusohjelman.

Työkalulla tuotteiden laskutus on nopeaa ja vaivatonta. Järjestelmään kirjataan asiakastiedot, tuotteet hintoineen ja alv-prosentteineen sekä muokataan oman yrityksen tiedot laskupohjaan. Laskutettaessa valitaan asiakas rekisteristä tai syötetään asiakkaan tiedot. Lisäksi valitaan tuotteet ja niiden määrät tuoterekisteristä. Laskupohja laskee alv:t valmiiksi laskulle, jonka jälkeen lasku voidaan tulostaa paperisena tai tallentaa sähköisenä eteenpäin toimitettavaksi.

Työkalu tallentaa Pomuun tarvittavat tiedot omalle välilehdelle, josta ne on kätevästi kopioitavissa Pomuun siirrettäväksi.

Voit ladata suoramyynnin sähköisen työkalun koneellesi Vasama-hankkeen sivuilta osoitteesta www.lapinamk.fi/vasama.

EAKR-rahoitteinen Vasama-hanke on saanut Lapin liiton tukea 147 203 €.

yleensä yrityksen ulkopuolinen kolmas osapuoli, esim. laskutuspalvelu, jolle poromies siirtää laskutuksen toteuttamisen.

Tietosuojaseloste on asiakkaalle tarkoitettu asiakirja. Sillä täytetään tietosuoja-asetuksen määräämä rekisteröitävän henkilön informointivelvollisuus. Tietosuojaselosteessa kerrotaan siis asiakkaalle hänen henkilötietojensa käytöstä. Tietosuojavaltuutetun toimiston mukaan rekisteröidylle on kerrottava muun muassa

- kuka rekisterinpitäjä on
- mitä tarkoitusta varten rekisteröidyn henkilötietoja tarvitaan
- kuinka kauan henkilötietoja tarvitaan
- luovutetaanko henkilötietoja eteenpäin tai siirretäänkö niitä ETA-maiden ulkopuolelle
- miten rekisteröity voi käyttää henkilötietoihin liittyviä oikeuksiaan

- rekisteröidyn oikeuksiin ja vapauksiin kohdistuvista riskeistä.

Malli poronlihaa suoramyynnin yrityksen tietosuojaselosteesta löytyy Vasama-hankkeen sivulta osoitteesta www.lapinamk.fi/vasama.

Lähteet:

Euroopan komissio 2023. Mikä on rekisterinpitäjä tai tietojen käsittelijä. Osoitteessa https://commission.europa.eu/law/law-topic/data-protection/reform/rules-business-and-organisations/obligations/controllerprocessor/what-data-controller-or-data-processor_fi. Viitattu 20.10.2023

Rantala Jari 2023. Puhelinkeskustelu 13.10.2023.

Tietosuojavaltuutetun toimisto. www.tietosuoja.fi

Karoliina Majuri työskentelee asiantuntijana Lapin ammattikorkeakoulussa.